

TASPINAR

KURTULUŞumuzun

18 inci Yıl Dönümü Kutlu Olsun

27 - 8 - 922 — 27 - 8 - 940

HAYRİTTİN
ÇİZER

84

8

SAYI

YIL

AFYON
HALKEVİ

17-9-940

Daimi Yazıcılar

Lütfi Engin — Hüsnü İrkıl Ata — Sadettin Bayburi
Sabahattin Öz — Ahmet Ünal — Hayrettin Çizer
Bekir Sıtkı Sencer — M. Zihni Çerçel
Süleyman Hilmi Gönçer — Zeki Eler.

İÇİNDEKİLER

26 Ağustos	Zeki Eler.
30 Ağustos	Zeki Eler.
Kurtuluş savaşında süvari kolordumuz :	Süleyman Gönçer
Büyük taarruz gecesi cephede bir piyade bölümünde	Zeki Eler
Büyük Zafere destan	
Millî varlık bakımından sağlık.	Dr. Zeki yalın.
Duyurmalar.	T. P.

1 - Cumhuriyet ve devrimin anlam ve yapımı hakkındaki yazılarla, mahallî tetkikler ve Halkevlerinin giderine uygun yazılara dergimizin sayfaları minnetle açıktır.

2 - Münevver gençlerimizin vatanî ve ulusal mevzulara, memleket ve tabiat güzelliklerine ait yazıları için dergimizde yer ayırdık, ilgilerini ve yazılarını memnuniyetle bekleriz.

Büyük Kurtuluş Zaferini Yaratan Kahraman Ordumuzun Baş Kumandanı
Ebedî Şefimiz Kocatepe'de

26 - Ağustos - 922

26 AĞUSTOS

Zeki Eler

26 AĞUSTOS, Türk inkılabının ve Askerlik tarihinin sayılı büyük günlerinden biridir. Çünkü, Afyon dağlarında başlayan ve muhteşem dunlupınar zaferile neticelenen büyük taarruz 26 ağustos 1922 sabahı başlamıştı.

18 Yıl önce bugün, şafakla beraber gürlemeğe başlayan Türk topları, zaferin, İstiklâlin ve İnkılabın müjdecisi olmuştur. Türk süngülerinin o sabahdan itibaren kazanmağa başladığı büyük zafer olmasaydı, Türk İstiklâlinin bugün 18 inci yılını kutlulamak saadetine eremezdik. Türk Milleti gibi, İstiklâli için son ferdine varıncıya kadar ölmeğe and içmiş büyük bir millet, elbette esir edilemezdi ve elbette günün birinde gene hür ve müstakil bir varlık olarak ayağa muhakkak ki kalkacaktık; fakat kim bilir ne kadar ızdırıp çekecekdik, kim bilir ne kadar göz yaşı ve kan dökcektik, kim bilir kaç uzun yıl geçecekdi? 26 ağustos günü başlayarak dahi Başbuğun idaresi altında zaferle neticelenen büyük taarruz, bizi istiklâlimiz beş gün içinde kavuşdurdu, İnkılabımızın, şehidlerin ve gazilerin mübarek kanlarıyla yuğrulmuş temelini teşkil eden 30 ağustos zaferinin başlangıç günü olduğu için dir ki 26 ağustos sevinçle kutluluyoruz.

Bu gün 26 ağustos 1922 saat 5,30 dan itibaren tek mil cephede taarruza başlanmıştır. Muvaftakiyet Allahdandır.

K. ATA TÜRK

30 AĞUSTOS

Türkün Eşsiz Zaferi Dumlupınar

Zeki Eler

18 yıl önce bugün Türk ordusu yaratmak kabiliyetinde olduğu mucizelerin en büyüğü yaratmıştı. Bugün ordunun günü ordunun bayramıdır. Türk ordusunun yarattığı bu mucize 26 ağustos sahası şafakla beraber top gürültülerile başlamış, 31 ağustos akşamı güneş batarken süngü ve kılıncı şakırdılarile bitmişti.

Bu beş gün içinde bir meydan muharebesi olup bitmiş bu beş gün içinde; bir seferin sunu alınmış, bir milletin mukadderatı tayin edilmiş, fenalık mağlup olup iyilik galip gelmiş, bu beş gün içinde bir devir kapanup yeni bir devir açılmış, bu beş gün içinde bir tarih bitip başka bir tarih başlamış, bu beş gün içinde yalnız türkiyenin beğil bütün şarkın rönesans güneşi doğmuştur.

Pek büyük savaşlara ve pek kanlı muharebelere şahid olan ihtiyar küremiz 18 sene evvel bugün Türk silâhlarının kazandığı meydan muharebesi kadar kat'i ve mes'ud neticeli bir mücadele görmemiştir, demekte mübalağa olmasa gerek, hiç bir meydan muharebesi beş gün içinde, müstahkem mevzilerde yatan, sayıca üstün bir orduyu mağlup, perişan, imha ve sulha icbar etmemiştir.

Hiç bir meydan muharebesi beş gün içinde, bir tek hamle ile tarih dadar eski, dünya kadar büyük bir milletin varlığını, İstiklâlini kurtaramamıştır. Hiç bir meydan muharebesi, bir milletin yalnız düşmanlarını değil asırlardan beri devam eden makûs talini de yenmesi suretile bu kadar müşkül şartlar içinde kazanılmamıştır.

Hiç bir meydan muharebesi, bu kadar haklı bir davayı bu kadar parlak bir zafere eristirememiştir. Hiç bir meydan muharebesi bütün bir alemin uyanması, nura kavuşması demek olan böyle büyük, hayırlı ve mes'ud bir inkılabın başlangıcı olmamıştır. Türk süngülerinin 26 — 30 ağustos arasındaki şanlı zaferi, hak, adalet, Hürriyet gibi yüksek insanlık mefhumlarının, 1918 den sonrakı emperyalist ve zalim avrupanın haksızlığına zulmüne cebbarlığına karşı kazandıkları zaferdir.

O meydan muharebesinde türk ordusu faziletinin ve iyiliğin bayrakları altında harp ediyordu, onun için dir ki Dumlupınar zafere neticelenen meydan muharebesi tarih de eşsizdir.

26 Ağustos sabahı Türk taaruzu başlarken karşı karşıya duran iki ordu şu kuvvetlerde idi:

Türk ordusu: "186326 kişi 98956 tüfenk 2025 hafif makineli tüfenk, 839 ağır makinalı tüfenk, 350 top 2600 kılıncı 7 kadar tayyare Düşman ordusu: "195000,, kişi 105000 tüfenk, 3150 hafif 1000 ağır makinalı tüfenk 352 top 1200 kılıncı 12 tayyare.

Gürölüyorki 1400 kılıçdan başka diğer silahlarda sayı üstünlüğü tamimile düşmanda idi. Taarruza hazırlanan Türk ordusunun karşısındaki bu sayıca üstün ordu, aylardanberi tahkim edilmiş mevzilere yerleşmişti düşman tahkimatını gören bir ecnebi kurmay subay türkler bu hatları iki senede yaramaz demişlerdi. İki günde yardık.

Her safhasile düşünülmüş, ihzar, idare ve zaferle intaç edilmiş olan bu harekât, Türk ordusunun, Türk zabitan ve kumanda heyetinin, yüksek kudret ve kahramanlığını tarihte bir daha tesbit eden muazzam bir eserdir.

Bu eser, Türk Milletinin Hürriyet ve istiklâl fikrinin lâyetmut abidesidir. Bu eseri vücutta getiren bir milletin evladı, bir ordunun baş kumandanı olduğundan, ilâle ebed mes'ud ve bahtıyarım.

K. ATA TÜRK

Türk ordusu, ise adeta damliya damliya göl olan bir ordu idi. 1911 den beri devam eden Trablus garp, Balkan, ve dünya harplerinden yeni çıkmış olan bu ordunun 1918 mütarekesile bütün silâhları alınmışdı, 1919 danberi halifenin kuvvetlerle, Fransızlarla, Ermenilerle, puntos rumları yer, yer ayaklanan asilerle ve düşmanla savaşıyordu. Bu kahraman ordu Büyük Şefin çelik iradesi altın da bir taraftan çarpışıyor, bir taraftan da teşekkül ediyordu.

Memleketin en feyizli toprakları işgal altın da idi. Silâh, cep-hane, nakil vasıtası yokdu. Kamyona karşı kağı, diğer vesaita karşı kadın sırtı mücadele ediyordu. Hülâsa 26 ağustos sabahı sayıca

Kurtuluş Savaşında Süvari Kolordumuz (Yzılı Vesika ve Hatıralara Göre)

Süleyman Güncer

Afyonumuzun kurtuluşu ile başlayan büyük zaferimizin ve beş gün beş gece devam eden baş kumandanlık meydan muharebesinde Fahreddin paşa idaresindeki Beşinci süvari kolordumuza şu vazife verilmişti.

"Beşinci kolordu esas olarak evvelâ birinci kolordu karşısındaki düşmanın gerilerine düşecek, suratle tevcih ve tavzif olunacaktır. Bu kolordu düşman ihtiyat gurubu ve uşak gurubuna karşı da keşif emniyet hizmetlerini ifa edecektir. ,, (Mirliva İsmet)

Büyük taarruzdan evvel Beşinci süvari kolordusu birinci, ikinci ve on dördüncü fırkaları ile Akşehir Ilgın etrafında idi. Burada talim ve levazımını ikmal etmiş idi. Yukarıdaki emri alınca geceleri yürüyüp gündüzleri köylerde ve ağaçlık altlarında istirahat etmek şartıyla harekete geçerek muhtelif yollardan şuhut, ba-

üstün bir düşmana taarruza başlayan bu ordunun kahramanlığı müstesna, her şeyi yokdan var edilmişti.

26 Ağustosdan 31 ağustosa kadar geçen beş gün içinne sıkıştırılan Türk zaferi tarihte hiç bir zafer ile kıyas edilmeyecek neticeler vermiştir. Dünün tarihçileri 1453 de İstanbulun türkler tarafından fethini orta çağın kapanıp yeni çağın başlaması addetmişlerdir. Bu günün tarihçileride 26 ağustostan 31 ağustosa kadar devam eden kat'i neticeli Baş kumandan meydan muharebesinin ve bunun şanlı sonu olan dumlupınar zaferinin yine devirler değiştiren büyük inkılapçı tesir ve mahiyetini kabul ve taktir etmişlerdir.

Bu kurtarıcı ve kurucu zaferi türk milletine hediye eden Büyük dahi ebedi Şefin, ve mübarek kanlarıyla bu zaferi tarihin altına yazan yüce şehidlerin manevi huzurlarında eğilirken bu savaşa iştirak etmiş büyük küçük kumandan ve askerlerin huzurlarında en derin minnet duygularıyla eğilmek milli bir vazifedir.

şören, sandıklı, kılındıras ve güdübez istikametinde yürüyerek Tinas tepe ve Çigil tepeye karşı mevzi alan birinci kolordusunun garbine yanaşmıştı. Diğer ordularımız da olduğu gibi bu büyük yürüyüş o kadar mestur ve dikkatli yapılmıştır ki güneş doğduğu vakit yollarda hiç bir döküntü kalmıyordu. Büyük taarruzdan bir gün evvel cepheye yanaşan süvari kolordusu "düşman gerilerine düşmek,, suretile muharebe meydanına müessir olacak idi .

Büyük bir gaflet içinde ve başına örülmek istenen çorabdan habersiz düşman gerilerine geçmek için görünüşte hiç bir geçit ve yol yoktu. Yüksek ve ormanlarla kapalı olan ve çigil tepe ile toklu sivrisi arasında uzanan ahur dağları düşman tarafından " gayri kabili murur ,, addedilmişti. Bunun için de buralar boş bırakılmıştı.

Filhakika tekerlekli vesaite yol vermiyecek derecede derin vadiler ve kayalıklarla ve ormanlarla kaplı idi. Yalnız bir patika dik kayalar ve derin vadiler içinden Çukurcaya ve oradan dağın obur yüzündeki yörük mezarına gidiyordu.

Çukurcaya geçmek için tek bir imkân vardı Ballı kayanın atılması. 25 Ağustos günü bu vazife Birinci kol orduya mensub bir istihkâm mülâzımına verildi. Yanına aldığı bir avuç fedakâr askerle gece ballı kayaya varan istihkâmcılar akşamdan gecenin saat onuna kadar bu kayayı atmağa muvaffak oldular. Allahın büyük bir lufu olarak Ballı kayada büyük bir yarık ve bu yarıкта da arılar yuva kurmuş bulunuyorlardı. uzun zaman sürecektir lağım deliklerine hacet kalmadan cesür askerler omuz omuza bine rek kayanın tepesine çıkmiya ve arıların iğnelerine rağmen balların yanına dinamitlerini yerleştirmeye muvaffak oldular tam saat onda her şey hazır. Dinamitlere ateş verilince büyük bir kümbürtü ile kayalar parçalanmış ve aşağı derelere yuvarlanmış. Bir anda ancak bir insan geçecek kadar dar olan yol üç dört misli genişlemiştir. Düşmanın gayri kabili mürur bildiği ahur dağları bu suretle yol verince fırkalarımız birer siyah mızrak gibi düşman cephesinin arkasına geçmek üzere harekete geçmiş şafakla yörük mezarına indiği gibi haha sabah uykularını kestirmemiş olan çayhisardaki düşman karakol muhafızlarını yataklarında şişlemiş-

tir. 26 ağustos sabahı şafakla bütün cephelerde kıyamet koparken süvari kol ordumuz da bu suretle düşman gerilerine inmiş bulunuyordu. Bir fırkası ile garbe uşak istikametine yördüğü gibi bir fırkası ile de sinan paşa ve kırka sırtlarına yayılmış düşmanın esas cepheden kendi üzerine kuvvetler ayırmasına sebep olmuşdu. Bir bölüğü ile de küçük köy istasyonunda demir yolunu ve telgraf hatlarını kesti. İstasyon muhafızlarını kılıncıdan geçirdi. Bölüğü ile bu vazifeyi ifa ederken şehit olan kahraman "Yıldırım Kemali,, burada saygı ile anmak lâzımdır. İstasyon muhafızlarından birinin attığı bir kurşunla vurulan kumandanlarının intikamını bütün muhafızları kılıncıdan geçirerek intikam alan bölük hattı tahrib ederek Afyona Uşaktan trenle yardım gelmesinin önünü almıştır. Yıldırım Kemal adı pek haklı olarak bu istasyona verilmiş ve namına burada bir mermer anıt dikilmiştir.

Yolun kesilmesi neticesi afyonda bulunan düşman zabitanının aileleri ve metresleri izmire gitmek için hareket ettikleri trenle afyona geri dönmüşler ve afyonlulara doğan istikbali müjdelemişlerdir.

Bir fırkası ile kol ordu döğer ihsaniye tarafında ihtiyatta bulunan General Diyenis kumandasındaki kolordunun cepheye yardıma gelmemesi için ilerlemiş ayvalı sırtlarını tutmuştur. Ertesi gün ise baş kimse ve akçaşar küçük köy istikametinde geri kaçmak isteyen düşman kuvvetlerine arkadan saldırılarak ordularımızın müessir darbelerine yardım etmiştir. Bu gün de demir yoluna bilfiil hakim olmuş düşmana şakınlık vermiştir. 27 ağustos 1922 de afyon cephesinin sökülmesi ve düşman kuvvetlerinin İzmir istikametinde geri çekilmesi üzerine arkadan vurarak yolsuz mıntakalara sürmüştür. İkinci süvari fırkamız 27/28 gecesini Afyondan çekilen dokuzuncu fırka ile ikinci kol ordusu karargâhından ibaret düşman kuvvetlerini bulunduğu Eğret köyünü basdığı gibi afyondan çekilmeye bir düşman otomobil kolunu da muhafızlarını kılıncıdan geçirerek zabtetmiştir. Sur'atle Dumlupınar istikametinde çekilerek orada mevzi tutabilmek endişesi ile çekilen bütün düşman fırkaları arasına sıkışmış kalmış olan suvari kolordusu bu günün muharebesinde o kadar şiddetli ve fütursuz hareket etmiştir ki buraları düşman enkazından geçilmez bir hale gelmişti. Er-

tesi 29 ve 30 ağustos günleri için yapacağı harekâtın direktiflerini Fahreddin paşa altın taş kürt köyünde bizzat erkânı harbiyei umumiye reisi Fevzi paşa hazretlerinden almıştır. Çal köye çekilebilen düşman kuvvetlerine 14 üncü suvari fırkası Çal köy garbinde hücum ederek durdurmuş 30 ağustos imha harbinin dehşetini artırmıştır. Bundan sonra kızıl taş deresini kapamiya ve buradan sızmaya muvafak olan döküntüleri takib ile yakalamaya memur olmuş, murad dağlarına düşen Tirikopis ve arkadaşlarını yakalamıştır.

Bundan sonra süvari kolordumuz doğruca İzmir üzerine yürüyerek bir tarfdan döküntülerin peşini bırakmadığı gibi oralardaki düşman kuvvetlerinin tahribatına mani olma çalışmıştır.

(Çal köy, küçük köy ve eğret muharebeleri ile Büyük meydan muharebesinin büyük bir imha harbi olmasına çok müessir olan suvari kolordusu bu mevkiilerde verdiği şehidler adına diktiği anıtlarla bu harplerini ve kahraman şehidlernin adlarını ebedileştirmiş ve gelecek nesillere birer mefahir destanı olarak bırakmıştır.)

Bibliyografya : İstiklâl harbi : Cevdet Kerim İncedayı, Büyük taarrus nasıl oldu : M. Şevki.

20 İLKTEŞRİN pazar günü bütün yurttaki Ummi Nüfus Sayımı yapılacaktır. Milli Şef geçen sayımda şöyle demişti.

"Sayın malûmatı üzerine memleket dertlerini görüp anlamak ve tedbirler almak yolundayız. Bu da şüphesiz ve ancak doğru istatistiklerle mümkün olabilir."

Yeni sayım bize nüfusumuz hakkında doğru bilgiler verecektir.

BAŞVEKÂLET
İstatistik Umum Müdürlüğü

BÜYÜK TAARRUZ GECESİ CEPHEDE BİR PİYADE BÖLÜĞÜNDE

Zeki Eler

25/26 Ağustos 1922 gecesi genç ve ateşli bir üsteğmen başına topladığı bölüğü efradına söylediği şu sözler ordunun nasıl bir azim ve imanla harbe hazırlandığını gösterir.

“Arkadaşlar,, son kozumuzu oynuyoruz. Yarın ki parolamız İLERİ.. daima ileridir.! Düşman avcumuzun içindedir. Bu sefer kurtulamaz. Onu kısıvrak yakalamak için yarın şafakla beraber şu karşıda gördüğünüz tepeleri aşmak kâfidir.

Arkadaşlar: yarın ki savaş da içimizden bir kısmı bu mukaddes gaye uğrında ölecektir. fakat geriye tek bir adım atan bulunmayacaktır.

Daima ileriye ve daima düşmana yürüyeceğiz. Bu savaştan geri dönmek Türkün esir olmasını istemekdir. Hainlikdir, Korkaklıktır.

Türk anaları böyle evlâd yetiştirmez, Bizzat benim gözüm bir an için kurşun ve güllelerden yılarak geriye dönerse, ayaklarım geriye bir adım atarsa beni de hain telâkki ederek kurşunlarımızla öldürün, kanım size helâl olsun,, demiştir.

Erler; gözleri yaşlı, yürekleri ateşli hep bir ağızdan şu cevabı verdiler:

“Kumandanım: ÖLECEĞİZ, fakat DÖNMEYECEĞİZ.

Ertesi sabah, bütün ordu gibi onlarda sözlerini tuttular, öldüler fakat geri dönmediler.

Nüfus Sayımı, Bir devletin sınırları içinde yaşayan insanların sadece azalıp, çoğalmasını bilmek için değil, aynı zamanda ilerleri, doğru ve hesepli bir yaşamının imkânlarını bulmak ve tanzim etmek için yapılır. Bu bakımdan önümüzdeki İLKTEŞRİNDE yapılacak Sayım Devletin daha ileri bir yaşama seviyesine varması için alacağı tedbirlerin saha, Çare ve yollarını gösterecektir.

BAŞVEKÂLET

İstatistik Umum Müdürlüğü

BÜYÜK ZAFERE DESTAN

Halkevimizin tertip ettiği Kocatepe ziyaretinde Nizamettin Lâçinerin bu kutsal tepede söylediği şiiri tarihî önemi itibariyle okuyucularımıza sunuyoruz.

Karşı dağdan fecir artık açıyorken gözünü,
Topçular söyledi mermile ateşten sözünü:

Kara boşlukları tarrakalı sesler yardı,
Dağların üstünü sislerle dumanlar sardı!

Kalecik Sivrisinin üstünü toplar yıkıyor,
İkiyüz toptan alev gözlü ateşler çıkıyor!

Fırlıyor karşı dağın toprağı birden havaya,
Bir kıyamet gününün haşmeti çökmüş ovaya!

Göklerin kan sacıyor aldığı mermi yarası,
Başka bir hal alıyor şimdi savaş manzarası:

Yayalardan koşuyor avcı hücum dalgaları,
Bir hücum dalgası birden aşılıyor karşı yarı!

Bir hücum dalgası akmış Tınaz'ın tellerine,
Bakmıyor kimse gökün kanlı şerapnellerine!..

Pathyor bomba, tüfenkler çıkıyor süngü, bıçak..
Mangalar telde gedikler açarak atlıyacak!

Durarak; süngüsünün silmede Mehmet pasını,
Kahraman onbaşı Ahmet atıyor bombasını!..

Örgütün orta yerinden açık artık bir yol,
Geçiyor atlıyarak telleri asker kol koll!..

Bombalar pathyan Afyon yolu sırtında o ne?
Mehmet, Albayrağı dikmiş Kalecik Sivrisine!

Kahraman mangalar artık yere yat. Kalk.. İleri..
Karşı hatlarda parlıdat o göneş süngüleri!..

Bu Ağustos günü tarihte hayat, şan günüdür,
Bu Ağustos günü hürlik günüdür, tan günüdür!..

Bu Ağustos günü bir kurtuluşun ilk güneşi,
Bu Ağustos günü hürriyetin ilk ateşi!

Bu Ağustos günü dünyalara bildirdiki yurt,
Sokmaz arslan doğuran toprağa bir yırtıcı kurt!..

Bu Ağustos günü Türkün yeni bir ufku doğup,
O felâket, o esaret günü etmişti gurup!..

Bu Ağustos günü tarihe ışıklar saçtı,
Şanlı bir Dumlupınar harbine yollar açtı.

Bu zafer tarihinin altınla yazılmış zaferi,
Bu zafer, Türkün asil ordusunun şaheseri!

Ne yiğitlikle alınmış, kazanılmış bu zafer,
Ne çetinlikle, ne kudretle kurulmuş bu eser!..

Bu eser, milletimin ölmeyecek âbidesi,
Bu eser, Türkelinin, hürriyetin şanlı sesi!

Bu eser, Türk erinin, zabitanın timsali!
Bu eser, Milletimin ülküsü, istikbali!

Vatan uğrunda ölen erlerin, ancak, bu eser,
Bir avuç toprak olan kabrini güllerle bezer!

Bu zafer bir daha dünyalara anlattı ki Türk,
Sinesinden yaratır koskocaman bir Atatürk!

Bu eser, bir daha öğretti ki altın tarih,
Yeniden yurda verir bir Atatürk, bir Fatih!

Yeniden yurda verir kahraman evlât; İnönü!
Durmaz aydınlanır artık yeni tarihin önü!

Ey zafer arslanı, ey kahraman asker, İsmet,
En büyük ünleri etmiş sana tarih kısmet!

Afyonun, Çalköyünün kartalı sendin, İnönüm,
Koca bir cephe bin orduyu yendin İnönüm!

Seni söyler, O Tinas'lar o belenler o Uşak..
Sana bir taç öremez gökteki bin renkli kuşak!

Çakmak!. Ey asil Türk'ün asil askeri, varol,
Gâzimize sendin en aziz, en sarılan kel;

MİLLÎ VARLIK BAKIMINDAN SAĞLIK [*]

[83 inci sayıdan devam]

Dr. Zeki Yahn

Kısaca temiz hava, kâfi miktarda ve tam lüzumu kadar ek-sersiz, ve çok ihtimam, alkol ve zehirli içkilerden sakınmak ve saire ile bazı insanlarda, münhasıran şahsi arzu ve ihtiraslarının tatminine yaradığı için taktir eder. Hatta en münevver geçinenler arasında bile kendilerini istediği zaman istediği gibi eğlen-dirmesine mani olan bir sıhhatı lüzumsuz bulanlar vardır. Bu gibilere sağlık hakkında fennî bilgiler vermek (hastalıklardan gelecek maddî ve manevî zararları anlatmak faidesizdir. Asıl mesele bunların içtimai mesuliyet ve vicdan yaratmak erkek ol-sun kadın olsun yalnız muhitindekilere değil fakat kendisinden sonra gelecekler içinde civanmertlikle hareket etmesini telkin

[*] Halkevimizde verilen konfranslar serisinden.

Tarih yazacak ismini altınla, zaferle,
Bin şan kazanırsın bu tosunlarla, bu erle..

Ey zafer arslanı! ey kahraman asker!.. Ey Ata,
Aktı destantının aksi Meriçten Fırata..

Taştı coşkun zaferin nağmesi tâ.. Akdenize
Sen zafer neş'esi verdin bu coşan kalbimize!..

Sen, bu gün ülkede şan rüzgârı estirmedesin!
Yeni kuvvet veriyor kalbe ateşten nefesin!

Hatıran türklerin her tarafından taşıyor!
Görmiyenler seni erkek ve kadın ağlaşıyor!..

Ey zafer arslanı!.. Ey kahraman asker!.. Ey Atam
Duyduğum hisleri mısra'la yazıp anlatamam!

Ne zaman gözlerimiz Dumlupınardan kalksa,
İzmirin ufkuna bir lâhza derinden baksa:

Görürüz, göstiriyorken seni parlak denizi:
Ordular!.. İlk hedefimdir dediğin Akdenizi!

etmektir. Kısaca ideal yaratmaktır. Bu günkü cemiyetlerde insan duygu ve tavrı hareketlerinin kıymeti şahsın cemiyete geçmişlere ve geleceklere karşı mesuliyeti idrak etmesi derecesile anlaşılır.

Sürünün sıhhat ve selâmeti için bazı hayvanlar sevki tabiidan aldıkları kuvvetle kendilerini nasıl feda ediyorlarsa insanlarda cemiyetleri için kendilerini feda edebilmelidir. Hayvanlarda bu tamamen gayri şuuri bir haldir. Fakat insanlar kendilerini fedaya hazırladıkları zaman bunun cemiyet hesabına yapılmış en yüksek ahlâkî bir duygu olduğuna inanırlar. Çünkü insanlar zekâyâ maliktir ve ideale aşkırlar, içtimaî mesuliyeti müdrik olan bir ideal sıhhati tehdit eden hodbince arzuları duyurup şahsî yaşayışta tabiatın hakikat derinliklerine ulaştırır. Hem şahsın ve hemde cemiyetin hayatını sonsuz bir surette zenginleştirir. İdeal denilen duygu sevki tabiiler gibi nesilden nesile intikal etmeyüp her devrin bilgi ve anlayışına göre öğrenilerek elde edilecek bir haslettir. Bu bakımdan cemiyete ideal yolunda terbiye vermek ırkın bekası için çok mühim bir iştir. Ve zannımca cezaî ve hukukî kanunlardan bir çok nizam ve talimatnamelerden daha ziyade ırkı garanti eder .

Doğru gören bir adam için içtimaî mes'uliyet taşınması ağır bir yük değildir. Bu günün bir çok ırkları kültür sahasında evvelâ şerefleri yüksek derecelere ancak iyi ve sıhhi yaşamak sayesinde varabilmişlerdir. Irkların mütemadî inkılâp ve istihalelerinden gaye de cemiyeti daha mükemmel bir hale ifrag edebilmek kaygusudur. Bu insanın tabiatında ezeldenberi mevcuttur .

Bizden evvel gelenler beşerin maddî ve manevî tekâmülü üzerinde o kadar çalışmışlardır ki kendimiz bu çalışmanın meydana getirdiği şaheserin canlı bir nümunesiyiz. Nasıl ki aile yadigârı gümüş bir kaşığın muhafaza ve teslimine ihtimam ediyorsak bu mozayığın renklerini ve çizgilerini muhafaza etmeğe son derece gayret etmemiz hatta kabilse bizden sonra geleceklere daha mükemmel bir tarzda devretmemiz lâzımdır. Cemiyet içinde tali eseri kazanılmış yüksek bir mevkiin muhafazası ne kadar güçse bizde bir eseri tali olarak varis olduğumuz müstesna hayatî kabiliyetlerimizi muhafazada o kadar müşkilâta maruzuz. Sıhhi

yaşayış ve kabiliyetinazarı itibara almak bu vediaı üstün bir surette devr ve belki daha ziyade tekâmül ettirmek en kestirme bir yoldur .

Cemiyet hayatımıza tabii olarak kuvvetli verasete karşı bir temayül vardır. Bu temayülden istifade ederek halkı kuvvetli verasete karşı teşvik etmek ve zaif verasetten kaçmağa sevk etmek cemiyete yapılacak en eyi bir hizmettir. Öyleki genç nesil için aile ocağı teşkili için kalplerinde mevcut tabii sevgi ancak veraseti kuvvetli olanlara inhisar ettirilmelidir. Şüphesiz genç neslin hissiyatına aykırı gelen teşvikler bundan hariçtir. Mesela büsbütün verasete güveniyorda romansız ve aile sevgisi uyandırılacak izdivaçlar bundan hariçtir. Hiç bir zaman beyaz bir erkeği zenci bir kadınla izdivaca yeltenmeyeceğiz bu gibi uygunsuz ve aile sevgisi uyandırmayan izdivaçlar yalnız aile ocaklarını ve şahısları felâkete sürüklemekle kalmaz. Belki cemiyet içinde darbe teşkil eder. Halkın özenik terbiyesinden maksat eşini zekânın yardımı ile intihap edebilmesidir. Yani kalbindeki sevgisini zakâsile idare edebilmektir. Akıllıca bir sevgi .

Üniversite mezunu Amerikalı bir kızın hizmetcisini katlinden dolayı davasına bakılırken mahkemede söylediği şu sözler dikkate değer " Cinayet neden bahs ediyorsunuz? hakikaten şaşılacak bir cinayet söylediniz değeri kaç para ise vereyim ,, bu kızın gayet kötü bir irsiyete malik olduğu ve yüksek bir aklın bile bunu telakkiye gelmediği bu misalden eyice anlaşılacaktır .

Veraset hakkında bu söylediklerimizden sonra mantikî olarak erkek ve kadın herkesin içtimaî bir vicdana sahip olması ve bu hususta bazı mesuliyetlere katlanması zaruridir .

Umumun menfeati bakımından cemiyet âzalarından umumî kanun ve nizamlara itaat etmeleri münasip surette hazırlık ve hiç olmazsa diğerlerinin sıhhatine zarar vermeyecek bir kalıba dökmek lâzımdır. Umuma hizmet için müsbit prensiplere dayanmak bu günün dünyasında işkenceden başka bir şey değildir. Bulaşık hastalıklardan korunma, su ve gıdaların temizliği, umumî mahallerin temizliği, süprüntü ve lağım sularının uzaklaştırılması yolunda merhametten ziyade kat'i ve açık kanunlara ihti-

yağ vardır. Bunlara cemiyet efradının hulusu kalbile zahir olması lâzımdır. Bu sebepten kanunların tatbikini kararlaştırmak için halk tabakasını tenvir etmelidir .

İdeale heryerde ve herzeman erişilemez. İdeale varmak için bir çok fedakârlıkları başarmak lâzımdır. cehalet, hırafe, değersiz sevki tabiiler insan terakkisine mühim engellerdir. cemiyette bulunan bu gibi zümrelerin umuma zarar vermemeleri için şüphesiz elde ahkâm ve kanunlar vardır. Kanuna esasında bir ideali istihdaf eder kanunlardaki ideal ruhu umum halkın idealine verilen muayyen bir şekil ve kalıptan başka bir şey değildir. İçtimaî mesuliyet insan tab'ın pek yakını değildir. Buna rağmen muayyen bir tarzı ve yoluda yoktur. Daima yeni hedeflere teveccüh ettiğinden sarp ve hiç işlenmemiş araziden yeni yollar açılması veya eski patika yollarla birleştirilmesi zaruridir. Her ne kadar bu mesuliyete genç ihtiyar herkesin refahı yolunda katlanılırsa da bazılarının saadet diye inandıkları şeylerde hakikî bir darbe urur meselâ saadeti dans salonlarında arayanlar meyhanelerde zan edenler ve saire bunlar bütün enerjilerini saadet zannettikleri şeylerin satın alınması için lâzım gelen parayı kazanmağa sarf ederler. Ve pekte kurnaz olmadıklarından saadetin ve sıhatin başkalarından devr edilmeyeceğini ve satın alınamayacağını takirde acizdirler. Saadet aramak için bütün dünyayı dolaşılar kalplerinde taşıyamadıklarından bulamazlar .

Hükûmet ve kanunların bütün ferdlere aynı hukuku bağışlamasına mukabil tabiat aynı kabiliyetleri bağışlamamıştır . Ne müsavat ve nede saadet bağışlanabilen şeyler olmayup her değerli şey gibi çalışmakla elde edilir. İyi arzuların kötü edilmesi gayri şahsi ve insanî duygular beslenmesi, açık fikirlilik ve temiz kalplilik gibi ve bedenî müzayayı ancak muayyen ve seçilmiş bir zümre iktisap eder .

Bunun gayri öyle bir zümre vardırki kendi menfaatini çok kere başkalarının zararında görür. Meselâ bir fabrikatör istihsalâtı ucuza mal etmek için küçük çocukları ucuzca çalıştırmağı tecrübe eder. Kendisine sorulursa halk kendi servetini çekemediğinden daima onun zararına çalışır .

Bir anne diğer mektep arkadaşlarının zararında olsa kendi çocuğunun hodkâm arzularının tatmininden hoşlanır. Kendisine sörarsanız çocuğunun fevkalâde yaratılışı sebebile herkesin bu çocuğa düşman olduğunu söyler. Bir değirmenci diğer köylerin sıtmadan helâk olması bahsına da olsa değirmenine bir taş daha ilâvesini cana minnet bilir. Bunun fikrinde köylüler kendisi hadar yaşamağa ve kazanmağa hak kazanmamıştır. Bu sebepten herhangi bir meselede daima zarurî bir tazyika ihtiyaç vardır. Fakat hayatta iyi şeylerin tahakkuku sıhhatta ideal esastır. İdeal zeki insanların hırsıdır ve daima zaife istinat eder. Bu ideal kuvvetiledirki gençler hayatın bir çok zorluklarını metanet ve cesaretle karşı koyabilirler. Ve milletimiz bu sahada dünyanın diğer milletlerine misal olacak çok büyük idealist insanlar yaratmıştır. Bu eskiden böyle idi. Dünde böyle oldu. Bu günde başımızda böyle idealist şefher vardır .

— B İ T T İ —

Geçmişde ve gelecekte bütün Ulusal ve sosyal işlerin temeli nüfustur. Nüfus Siyaseti da ancak nüfusu tanımakla kurulabilir.

20 İLKTEŞRİN PAZAR günü Genel Nüfus Sayımı bize bu siyasetin yolunu gösterecektir.

BAŞVEKÂLET
İstatistik Umum Müdürlüğü

DUYURMALAR

T. P.

26 Ağustos Koca Tepe Ziyareti

Her sene olduğu gibi bu senede Halk evimizin tertip ettiği kalabalık bir ziyaretçi kafilesile 1903 rakamlı tarihi tepenin ziyaretine gidilmiştir. 26 ağustos sabahı halkevi tarafından hazırlanan atlarla büyük bir neş'e içerisinde toplu bir halde hareket eden kafiye, saat 11.30 da Ebedi Şefin büyük taarruzu idare ettikleri kutsal mevzi etrafından toplanmışdı. Hazırlanan sancak direğine hep bir ağızdan İstiklâl marşı ile bayrağımız çekildi ve selâmlandı. Halk evimizin başkanı reisi tarafından bugünün tarihi kıymeti ve kudretini izah eden kısa bir seylevi mütakip ebedi şefin kutsal hatırasına bir dakika ihtiram vakfesi teklifi derin bir huşu içinde icra edildi. Büyük zaferin büyük yapıcısı Milli şefimize ve genel kurmayımıza şükranlarımızı bildiren sözleri heyecan dalgası yarattı, ve alkışlandı. Kafilde bulunan ve harekâta iştirak etmiş arkadaşımız binbaşı Tayyar tarafından arazi üzerinde mahalleri gösterilmek suretile o günkü muharebe hakkında izahat verilmiştir. Şuhud ve diğer köylerden gelen ziyaretçilerle veda edilerek merasime son verilmiş ve avdet edilmiştir.

27 AĞUSTOS

Bu gün Afyonumuzun kurtuluş günüdür. Saat 17 den itibaren çocuk kadın erkek hep beraber göğüslerimiz aynı heyecan ile kabarmış olduğu halde hükümet meydanına ve yollara birikmiş idik. Herkes halâşkârların gelmesini bekliyordu. tam saat 17.30 da kahraman ordumuzun şehire girişini gösteren temsili harekât çok canlı oldu. şehir, Rasim paşa tepesinden attığı toplarla orduyu selamladı. askeri kıt'ayı 10 kadar cephane yüklü kağıt takip ediyordu. Şehir namına orduya saygı ve şükran sunan söylevi müteakip geçid resmi yapıldı. ve abideye çelenkler kondu. gicede şehirde pek mutantan fener alayı yapıldı. halkımız başdan başa ışıqla donanan şehrimizin muhtelif semtlerinde millî oyunlar ve eğlenceler içinde geceyi geçirdiler.

HALKEVLERİNİN ÇIKARDIKLARI DERGİLERİ

AŞAĞIYA YAZIYORUZ.

Halkevlerinin Adı	Derginin Adı	Halkevlerinin Adı	Derginin Adı
Halkevleri (Ankara)	Ülkü	İzmir	Fikirler
Adana	Görüşler	Konya	Konya
Afyon	Taşpınar	Manisa	Gediz
Antalya	Türk Akdeniz	Merzifon	Taşan
Bafra	Altun Yaprak	Mersin	İçel
Balıkesir	Kaynak	Milâs	Yeni Milâs
Bursa	Uludağ	Muğla	Muğla
Burdur	Burdur	Niksar	Ülker
Denizli	İnaç	Trabzon	İnan
Elâzığ	Altan	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Yeni Türk	Sinop	Dıranaz
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	Niğde	Akpınar
Gireson	Aksu	Yozgat	Bozok
Isparta	Ün	Kayseri	Erciyeş

ABONE:

Seneliği (120) kuruş Abone için Halkevine baş vurulmalıdır.

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Neşriyat Direktörü : Yahya Akın.

Basıldığı Yer : Doğan Basımevi - Afyon.

Murat Molla Kitapsarayı
İstanbul

C-H-P
AFYON HALKEVİ
P.T.S.

Tayyareye Yardım Edelim !

Çünkü; rahat ve mesut bir vatan, seması
tehlikesiz olan yerdir.

172

10 Kuruş